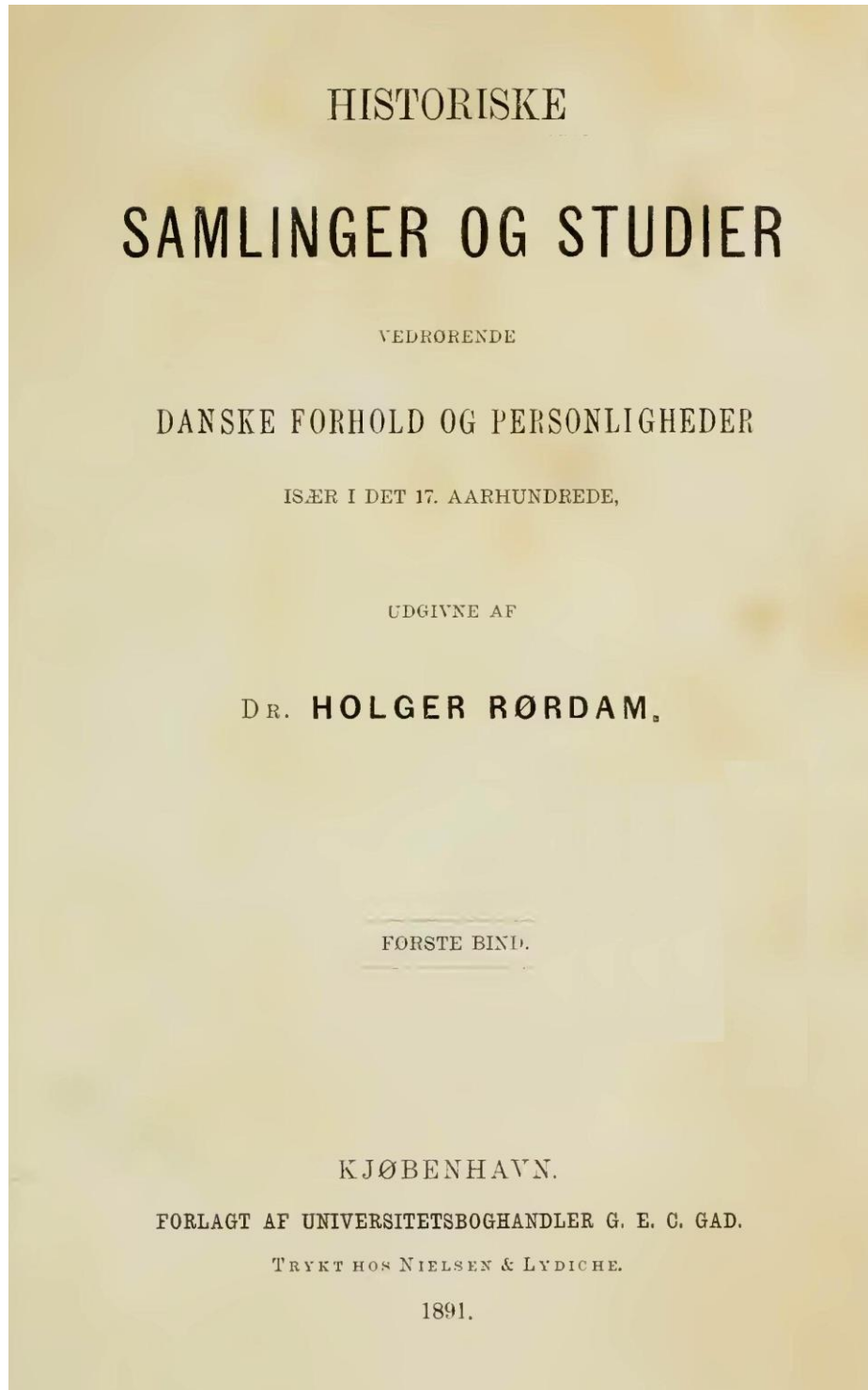

Hans Theophilisen Sadolins Dagbog

Ole K. Rasmussen, feb. 2020: afskrift af siderne 516-554 fra:

[Enkelte nye noter/rettelser er tilføjet med blå skrift]

Hans Theophilisen Sadolins Dagbog

fra det 17de Aarhundrede.

Nærværende Dagbogsoptegnelser af en Præst paa Falster ere vel især af Betydning i personalhistorisk Henseende, men indeholde dog ogsaa Bidrag til Tidshistorien, især vedrørende Krigen 1658—60 og de paafølgende elendige Tider, da uhyre Skatter og Paalæg af enhver Art udmarvede Landet til det yderste. Optegnelserne, der have nogen Lighed med Farstrup's og Axelsens Dagbøger (udg. af Ign. Becher, Aalb. 1813), ere, saa vidt vides, ikke tidligere benyttede i Litteraturen. Af Navn have de vel været kjendte, men antoges for tabte ¹⁾. Originalen existerer formodentlig heller ikke mere, hvilket er et Savn, da den eneste levnede Afskrift ²⁾ ikke udmærker sig ved Nøjagtighed. Imidlertid er den dog meget bedre end intet. Paa dens Mangler har jeg søgt at bøde efter Evne, og min Ven, Provst Immanuel Barfod i Vaabensted, der er saa fortrolig med alle falsterske Forhold og Personligheder fra ældre Tid, har godhedsfuldt gennemgaaet Manuskriptet og meddelt mig adskillige Bemærkninger.

Det meste af Dagbogen er affattet paa latin, som

¹⁾ Jvfr. Im. Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie I, 167, Not. 2.

²⁾ I det st. Kgl. Bibl., Ny kgl. Samling. 1008. 4⁶.

jeg af Hensyn til Læserne har oversat paa Dansk, hvor jeg ikke af en eller anden Grund har maattet ønske Grundskriftets Ord bevarede. Hvad der saaledes er meddelt med Haandskriftets uforandrede Ord, er sat mellem Anførselstegn. Enkelte Notitser, som fandtes betydningsløse, ere udeladte. Af Fejlene i Afskriften ere nogle anmærkede, andre, der vare aldeles indlysende, ere stiltiende rettede. Indenfor de enkelte Aar ere Notitserne ikke altid satte i kronologisk Orden, hvad Grunden nu end dertil kan være ¹⁾. Nogen Omordning har derfor været fornøden; men som oftest har jeg dog fulgt den Rækkefølge mellem Begivenhederne, som Haandskriftet har.

Hvad Forfatteren, Hans Theophilisen Sadolin, angaar, da var han en Søn af Præsten Theophilus S. i Aastrup paa Falster († 1612). Denne var atter en Søn af den som latinsk Digter berømte Mag. Hans Jørgensen Sadolin, i sin Tid Præst i Thoreby paa Laaland, men afsat for et sædeligt Fejltrin. Den sidstnævnte var Søn af Mag. Jørgen Jensen, der var den første evangeliske Superintendent i Fyns Stift ²⁾. — Hans Theophilisen Sadolin var født o. 1595 i Morsby Præstegaard i Aastrup Sogn ³⁾. Hans Moder, Anne Steffensdatter, var vistnok en Søster til Professor Hans Steffensen (Johannes Stephanus). 1609 blev han efter kongelig Bevilling indsat i den kgl. Skole i Sorø ⁴⁾, og den 11. Octbr. 1616 deponerede fra samme Skole ved Kjøbenhavns Universitet ⁵⁾. Allerede

1) Hvis man havde Originalen, vilde man formodentlig bedre kunne gjøre sig Rede for Anledningen til de forekommende Afvigelser fra Tidsfølgen.

2) Jvfr. min Afhandling om Mester Jørgen Jensen Sadolin i Saml. t. Fyns Hist. og Topogr. IV. (ogsaa udkommen i Særtryk.)

3) Im. Barfod. Den falst. Gejstlighed I, 167; jvfr. Kirkehist. Saml.. 3. R. V, 116.

4) F. R. Friis, Fortegnelse over Disciplene i Sorø.

5) S. Birket Smith, Kbhvns. Univ. Matrikel I, 22.

i Slutningen af Aaret 1619 blev han Præst i Horbelev paa Falster (ordineret 9. Decbr. s. A. i Hillerslev Kirke i Fyn af Biskop Hans Michelsen). Senere ægtede han sin Formands Enke. Om hans følgende Liv indeholder Dagbogen tilstrækkelige Oplysninger.

Efter Hr. Hans Sadolins Død 1674 ere Optegnelser endnu fortsatte i nogle Aar (indtil 1688) af hans Søn og Efterfølger, Hr. Jakob Hansen Sadolin, der ligesom Faderen blev Provst i Sønder Herred paa Falster og døde 1. Maj 1701 ¹⁾).

1619, 15. Okt. døde Hr. Peder [Lauritsen Bogense] i Horbelev. Hans Eftermand, Hans Theophilisen Sadolin, sang sin første Messe 2den Juledag.

1621, 20. Aug. Kl. 4 om Morgenen blev Povl Hansen [Sadolin] født i Horbelev.

Povl Jakobsen Getzoræus døde i Rostok og blev begravet 11. Maj. Rasmus Jakobsen Getzoræus døde 23. Aug. i Roskilde og blev begravet sammesteds ²⁾).

1) Im. Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhist. I, 189 ff.

2) De to nævnte Personer vare formentlig Brødre til Hr. Hans Sadolins Hustru, Margrete Jakobsdatter, der tidligere havde været gift med hans ovennævnte Formand. Navnet Getzoræus er i Hdskr. forvansket til Getmoræus. Sandsynligvis vare de Sønner af Præsten Hr. Jakob Povlsen i Væggerløse. En tredie Søn af denne var vistnok Peder Jakobsen Getzoræus, der var Student og omtales i Acta Consistorii 10. Jan. 1618. Naar Hr. Hans Sadolin kaldte sin første Søn: Povl, da var det vistnok efter dennes nys afdøde Morbroder.

1623, 14. Marts, Kl. 7 om Morgenen, fødtes Maren Hansdatter [Sadolin] i Horbelev.

I dette Aar herskede der Dyrtid.

1624, om Paasketid døde Karen Rasmusdatter, Hr. Jakob [Povlsens] Hustru i Væggerløse ¹⁾).

20. Decbr., Kl. 4 om Morgenen, fødtes min Datter, Karen Hansdatter. Hun døde allerede 30. Marts 1625 ²⁾ og blev begravet i Horbelev Kirke.

Vandfloden gik over »Bytteland« ³⁾ og gjorde stor Skade.

Svenskerne vilde med væbnet Haand angribe Danmark; men Forlig mellem Kongerne af Danmark og Sverig blev sluttet ved Jakob Ulfeld.

1625, Danmarks Konge, Christian IV, gjør Angreb paa Tydskland og indlader sig i Krig med Kejser Ferdinand II.

Securus poteram turbas spectare rebelles.

Quando aqvilam impingo, meque meosque ruo.

1626, 24. Septbr., blev [min Datter] Karen født. Hun opkaldtes efter sin afdøde Søster. [Senere tilføjet]: Nu er hun gift med Hr. Niels Munck i Torkelstrup.

1628 døde Hr. Jakob Povlsen i Væggerløse og blev begravet 4de Paaskedag [16/4]. Hans Eftermand blev Hr. Jens Kock, [forhen] Rektor i Nykjøbing, »cui successit Dominus Georgius Schibbawarer« ⁴⁾).

Blev [min Søn] Jakob født: han blev opkaldt efter sl. Hr. Jakob i Væggerløse.

¹⁾ Hun var vistnok Hr. Hans Sadolins Svigermoder.

²⁾ I Hdskr. staar: 1624.

³⁾ Bøtø, den næsten to Mile lange Landstrimmel langs Østersøen i Væggerløse Sogn, adskilt fra den øvrige Del af Sognet ved Bøtø-Nor.

⁴⁾ Her har Afskriveren sikkert læst fejl; men vi vide ikke, hvorledes Fejlen skal rettes.

1633. »Dominica 14 post Trin. Princeps Uldaricus, Christiani 4ti Regis filius, inter latrones incidens, ictu sclopetarii cujusdam, post horas 7, in urbe Svidenicis Silesiorum pie et placide obdormivit.«

1635. Trinit. Søndag fødtes min tredie Søn, Theophilus Hansen Sadolin, under Løvens Tegn.

4. Oktober holdt Hr. Hans Borre, Provst i Riserup, Bryllup i Søllested.

Ole Frygt, Degn i Horbelev, døde og blev begravet paa Horbelev Kirkegaard 3. Feb. 1635. Ligtext: Luc. 15, om den fortabte Søn.

1636, Trinit. Søndag, 12. Juni, stod Margrete Pedersdatters¹⁾ Bryllup her i Horbelev med Hr. Hans Krog, Præst i Aastrup. Trolovelsen fandt Sted 26. April.

Allehelgensdag, 1. Nov., blev min Ven og kjære Svoger Peder Hansen i Nakskov begravet.

12. Marts, Kl. 6 om Eftermiddagen, døde min kjære Moder, Anne Steffensdatter ²⁾.

15. Juni havde Hr. Povl [Hansen Prip ell. Getzør] i Gundslev Bryllup.

1637, 27. April, fødtes min lille Datter, Abigael Hansdatter, under Vægtens Tegn.

4. Septbr. Kl. 1 e. M. fødtes der Hr. Hans Krog i Morsby en Søn. Han blev døbt 17. Sept. af Hans Theophilisen [Sadolin] og fik Navnet Jens.

1638. »Indgik Laalands og Falsters Præster, der Landemode i Maribo var standen«, at de i to Aar vilde yde af hvert Provsti 100 Rdl. foruden den aarlige Skat. Min Part var 12 Rdl. Den aarlige Skat: 7 slette (simplices) Dlr. Summa: 45 Dlr. i dette Aar (sic). 1 Pund

¹⁾ Vistnok hr. Hans Sadolins Stifdatter.

²⁾ Hun var da gift med Hr. Theophilus Sadolins Eftermand, Hr. Hans Jensen Krog, som Tremaanederdagen efter hendes Død ægtede Hr. Hans Sadolins Stifdatter (s. ovf.)

Byg kostede 9 Sldr.; Rug ligesaa; Ærter 3 Mark Skjeppen.
»Propter hostium, Cæsareorum videlicet et Svecorum,
incursum in Holsatiam magna copia militum (14 millia)
alitur in Holsatia.«

14. Sept. »Mortuus est Princeps et Ecclesiæ borealis
antistes, splendidissimum Academiæ Hafniensis lumen ac
seculi nostri præcipuum ornamentum, Doct. Joh. Resenius,
sepultus in tumulo D. Petri Palladii.«

Samme Aar døde Universitetets Rektor, Doct. Hans
Rasmussen Brochmand.

1639. Bededage 5. 6. 7. Marts. »Hans Jensøn Stenholt
bleff Ridefouget ¹⁾.«

I dette Aar kostede 1 Pund Byg 10½ Dlr. 1 Pund Rug
10 Dlr. 1 Skp. Ærter 3 Mark.

1640 fødtes Anne, Hr. Hans Krogs Datter i Morsby, og
blev døbt 8. Januar.

Karine, Hr. Mads Damsbergs Enke ²⁾ i Falkerslev, døde
og blev begravet af mig . . ³⁾ Februar.

12. August havde Karine, Datter af Doctor Anders
[Schytte], Bryllup med Knud Bentsen, Prinsens Skjænk
(pincerna).

23. Sept. prædikede jeg for den udvalgte Prins paa
Bønedsgaard. Samme Dag begravedes Jakob Villumsen,
Borger i Stubbekjøbing.

Hr. Isak Abrahamsen havde Bryllup i Stokkemark med
Anne Mule ⁴⁾.

1641. Strid mellem Kong Christian IV og Hambor-

¹⁾ Samme Notits er i Hdskr. allerede en Gang tidligere anført (under Aaret 1633).

²⁾ I Hdskr. staar: »mater«.

³⁾ I Hdskr. staar: 31.

⁴⁾ Hun var en Stifdatter af Hr. Hans Sadolins Broder. Mag. Jørgen Sadolin, der var
Præst i Stokkemark.

gerne, især opstaaet paa Grund af en falsk Klage hos Kejser Ferdinand III, forfattet (»factam«) af Conrad Lytzow.

»Pund Byg 9 Dlr. ; Rug ligesaa ; Erter 2 Mk. Schieppen.«

Døde en nederdrægtig Kjeltring, Johan Fariche, Borger i Nakskov; »fich jeg [ved ham] Schade paa mine Stiffbørns Godtz 146 Dlr. , som jeg maatte siden huer Schilling betalle.«

1642 døde velb. Palle Rosenkrantz, Herre til Krenkerup, vor kgl. Lensmand.

I Juni døde den hæderlige Matrone Sidsel Jakobsdatter, Hr. Povl Hansen Prips ¹⁾ Hustru i Gundslev.

I November døde den lærde Holger Rosenkrantz. — M. Vichmand [Hasebart], Biskop i Viborg, døde.

»Om Michaelis Tid kaastede Scheppe Homble 6 Mk. Deus misereatur nostri.«

»Foruden de 3 Schatter aarlig gaff Pastores 12 ß aff huer Tønde Korn.«

1643. Hamborgerne maatte i Maj underkaste sig Danmarks Konge.

I Jan. døde Tage Thott, Lensmand paa Malmøhus.

Karine, Hr. Oluf Thøgersens Hustru i Taaderup, en saare gudfrygtig og brav Kone, døde, og blev begravet 14. Sept.

15. Sept. rejste Prinsen [Christian] og hele hans Hof bort fra Falster.

Dr. Hans Borchardsen, Biskop i Ribe, døde. M. Erik Monrad blev hans Eftermand.

»St. Hans Dagh kaastede Schieppe Homble 7 Mk., men udi Nykiøpen 9 Mk. Om Michelsdag kaastede den 1 Mk.; thi Gud gaff oss Homble nok igien.«

¹⁾ Hdskr. har: Dn. Pauli Johannis Drexii; men det sidste Navn er sikkert forskrevet.

24. Sept., 17. Sønd. e. Trin., havde Hr. Hans Smed [Præst i Elmelunde] Bryllup i Stokkemark med Karen Mule.

I Okt. rejste Grev Valdemar til Rusland med stort Følge.

I Juli ringedes der første Gang med den nye Klokke i Horbelev Kirke. Hans Theophilisen Sadolins Navn staar paa den.

I Januar blev M. Erik Bredal Biskop i Trondhjem.

25. Marts »den store Sne falt«.

I August ledsagede, ifølge kgl. Befaling, min ærværdige Nabo, Hr. Magister Marcus Humble, de danske Sendebud, der skulde deltage i Fredsforhandlingerne i Osnabryg. Han skulde være Hofprædikant hos dem.

14. Decbr. Med svigefuldt Brud paa de gamle Fredstraktater og Forbund mellem Danmark og Sverig faldt Svenskerne ind i Holsten og Jylland til stor Fordærvelse for Beboerne. Vor Konge, Christian IV, var fraværende og ganske uvidende om Sagen.

1644, 4. Jan. Fleming Ulfeld ¹⁾, saaret og fangen af Svenskerne, førtes i Fængsel, og Adels Rytterier blev overvundet og næsten tilintetgjort af Svenskerne nær ved Snoghøj.

22. Febr. »udi Itzehoff betalede Oberste Baur de Svenske igien, fangede Oberste Dorffling och alle Officerer, noch 400 fanget, och slog 700; fih ochsaa 1000 Heste och 20000 Dlr.« — Douglas fanges af Baur.

I Jan. trænge Svenskerne med væbnet Magt ind i Skaane.

»Om Martini« blev Karen Krog født i Morsby.

21. Marts dør Hr. Povl [Hansen Prip ell. Getzør] i Gundslev.

13. Okt. bemægtige Svenskerne sig den danske Flaade.

¹⁾ Hdskr. har: Vlstand.

10 Skibe bleve erobrede og 2 brændte. Den danske Admiral Pros Mund faldt.

16. Dcbr. begravedes Hr. Peder Bruns Hustru, Dorthé Rasmusdatter [i Torkelstrup].

1645, 1. Febr. paa Birgitte Dag døde Birgitte Humble, Hr. Jørgen [Damsbergs] Hustru i Falkerslev, i Barselseng med Tvillinger. Hun var et Mønster paa alle kvindelige Dyder.

2. Febr. samledes de danske og svenske Udsendinge i Christianopel for at handle om Fred. Efter tre Maaneders Forløb vendte de i Maj tilbage med uforrettet Sag.

I Juni blev Gothenborg belejret til Lands og Vands af Danmarks Konge; Orlogsskibet Sophia, der vurderedes til 4 Tdr. Guld, løb her paa en Klippe og gik til Grunde.

Hr. Hans Theophilisen betalte i disse to Aar 155 Dlr. i Skat.

24. Sept. holdt Hr. Jørgen Damsberg Bryllup med min ældste Datter, Maren Sadolin.

31. Dcbr. bliver der holdt Takkefest for Freden. Soldaterne hjemsendes.

1646, 2. Febr. døde Hr. Hans Povlsen i Skjelby.

Doctor Køster, Prinsens Livlæge, døde pludselig.

16. Juni blev Peder Pedersen Horbeløff indsat som Rektor i Nykjøbing.

3. Nov. blev Laurits Pedersen, Hører i Nykjøbing Skole, indsat af sin Broder.

Min Søn Povl, der ved Micheldags Tid 1645 første Gang rejste til Island, var i stor Livsfare.

1. Juli fødtes Theophilus Jørgensen [Damsberg] i Falkerslev. Han blev døbt 12. Juli.

25. Sept. døde Hr. Isak Abrahamsen i Døllefjelde. Han efterfulgtes af Hr. Jørgen Knudsen.

Min Skat: 33 Rdl., 2 Pund Kjedelkobber etc.

I Marts »den goede och oprigtige Hans Jensen, Riidefouget, vederfardis et ulyckeligt Fald aff en Hest.«

1647, 19. Febr. »Domus armentaria ꝛ: Tyhuuset, casu adeo infelici, igne accensa, maxima pars pulveris una cum 9000 Bombardis, Fyrkrandtze, Granater, imo multi homines, totaque pars superior domus magno Regni damno combusta. Incendiuin illud duravit 8 avt 9 dies. Magnum Regis stabulum una cum alia domo eodem igne in pulverem et cinerem redactum est. Deus misereatur nostri.«

»Christian Dieteric von Zernicho, Oberst Lieutenant, captivus detinetur.«

2. Maj rejste Prins Christian 5 med et stort Følge til Tydskland for at gjenvinde sin Sundhed ved Saltkilderne. Han befalede, at Præsterne paa Falster under hans Fraværelse skulde prædike hver Søndag i Slotskirken i Nykjøbing. 3. Maj blev Jørgen Hansen Prips Datter født i Særslev [i Horbelev Sogn] under Jomfruens Tegn.

25. Maj blev Peder Pedersen Horbeløff hædret med Magistertitelen.

[2.] Juni døde vor naadige og gode Prins Christian overvældet af Sygdommen paa sin Rejse, nær ved Dresden. »O publicum Daniæ malum, publico luctu deflendum!«

27. Juni havde Doctor Jørgen Witzleben, theologisk Professor i det kongl. og adelige Sorø Akademi, Bryllup med den hæderlige og gudfrygtige Kvinde Anne Nichelsdatter Lundt ¹⁾. Han blev viet i Nykjøbing af M. Laurits Pedersen.

3. Pinsedag »kom saadan Hagel och Regn aff sudvest, som nedslog Rugen meste Parten udi Ønsløff Sogn, Eschellstrup och Torchellstrup Sogn.«

¹⁾ Datter af Borgmester Nichel (ell. Nicolai) Hansen i Nykjøbing.

Kongeskat til Michelsdag 14 Rdl.

»Den Vinersche (weimarske) Armei affslagen ipso Cæsare præsentē.«

»Poffuel Hanssøns 3die Reise till Issland«.

»Smaa Kopper regiærer, mange Børn døde; min Søn Theophilus gich meget nær.«

»Blodsot regiærer i Slagelse; min Søn Jacob befengt.«

1648, 23. Jan. døde Barnet Theophilus Jørgensen i Falkerslev, begr. 27. Jan.

7. Febr. Hans Magnussen, Raadmand og Tolder i Stubbekjøbing, sagde Verden Farvel og døde, begr. 11. Februar.

1649, 28. Marts døde Knud Pedersen, Byfoged i Stubbekjøbing, begr. 31. Marts. Hans Hustru, Elisabeth Theophilidatter ¹⁾, døde 8. August.

1650, 29. April døde min kjære Broder, Mag. Jørgen Theophilisen Sadolin, Præst i Stokkemærke og Provst i Laalands Sønderherred, begr. 6. Maj af Hr. Knud i Halsted. Før sin Død havde han indrettet sig en muret Grav. Hans Søn, Theophilus Jørgensen, var ikke tilstede, fordi han deponerede i Kjøbenhavn. Gud give ham Held!

»Nuptiæ Stubcopiæ celebratæ a Johanne Andreæ cum Petro Bremerø et Marina Jacobi filia Dominica Misericordias ²⁾. [20/4]

3. Sønd. e. Trin. [30/6] blev Hr. Laurits Pedersen Horbeløff ordineret i Nykjøbing Kirke af Biskop Dr. Hans Michelsen til Præst i Sandby. 15. Septbr. trolovedes Hr. Laurits med hæderlige og gudfrygtige Kvinde Marine Jensdatter i Sandby.

1651 blev Jakob Hansen Sadolin indskreven som

¹⁾ Sikkert en Søster til Hr. Hans Theophilisen Sadolin.

²⁾ Jvfr. ndf. u. Aaret 1652. (Sandsynlig har Peder Bremer været 2 Gange gift.)

Student i Kjøbenhavn. Gud give Lykke til hans Studeringer.

Prinsesse Magdalene Sibylla blev trolovet med Fyrsten af Anhalt.

Dr. Hans Michelsen, Biskop i Fyns Stift, døde. Han efterfulgtes af Hr. Laurits Jakobsen, Hofprædikant.

1652, 14. Marts døde Mag. Peder Horbeløff, Rektor ved Nykjøbing Skole; begr. 22. Marts i Borgmester Jakob Christensens Gravsted. Christian Wibe blev hans Eftermand.

20. April »mortuus est Doctor Casparus Brochmannus Archiepiscopus, cui successit in Episcopatu D. Joh. Resenius.«

20. Sept. »cum lacrymis valedixit Principissa« (Magd. Sibylla). 21. kom hun til Rostok.

Universitetet var paa Grund af den grasserende Sygdom opløst fra August til 1. Novbr.

»Nuptiæ in Kippinge cum filia Dni Matthiæ et Dno Johanne in Taars ¹⁾ Dominica 4 post Trinitatis.« [11/7]

»Dominica 6ta post Trinit. [25/7] Nuptiæ in Kirkebye cum Marina filia Domini Gregorii et Joanne Frederici.«

14. Sønd. e. Trin. [19/9] »fich Hans Stephensøn Kald i Alsløff.«

»Dominica 15 p. Trin. [26/9] Nuptiæ in Morsbye cum Petro Bremero et Marina Crogiana.«

»Dominica 19 [24/10] Nuptiæ Nycopiæ cum M. Petro Bredalino et Ingeburga Jacobi, qvæ antea fuit charissima M. Petri Horbeløfui.«

1653 [17. Februar] toges Magistergraden i Sorø af 7 Personer, hvoriblandt Christian Wibe [Rektor i Nykjøbing]. I Kjøbenhavn kreeredes [23. Maj] 13 Magistre.

2. Søndag e. Trinitatis 19. Juni blev Hr. Niels Munck

¹⁾ En Præst af Navnet Hans vides ellers ikke paa den Tid at have været i Taars. [Bd. 2, S. 537: »S. 527 til Noten føjes: Taars er mulig en Fejlskrift for Taagerup.«] Det skal nok være Hr. Mads' datter i Kippinge og Hr. Hans' Søn i Taars.

kaldet til Præst i Torkelstrup. 6. Sønd. [e. Trin.], som er 17. Juli, blev han af Mag. Christian Wibe trolovet med Karen Sadolin ¹⁾. 16. Sønd. e. Trin. [26/9] stod deres Bryllup i Horbelev »magna populi frequentia.«

22. Dcbr. blev Hr. Hans Jensen Krog i Morsby begravet, som var død 15. Dcbr. Kl. 5 e. M. Hans Eftermand var Mag. Christian Wibe. [I Rektoratet] efterfulgtes denne af Christen Jakobsen.

20. Novbr. havde H. Niels Pral ²⁾ Bryllup med Maren Jakobsdatter.

»Præsterne maatte vdloffue en Hest huer med Sadel och Pistoler och Sideværge. Noch forskreff os till Hans Maytt med at giffue et Pund Byg, 1 Tønde Rug. 9. Oct. gaff Pengeschat 12 Dlr. Deus misereatur nostri.«

1654, 19. Jan. kom min Søn Povl hertil. Samme Dag blev to af Mag. Laurits Pedersens Døtre trolovede.

1. Marts døbte jeg en Søn af Hr. Balthazar [Maschwedel] i Karleby med Navnet Andreas.

16. April gjorde Hr. Jesper [Engberg] i Stubbekjøbing sin Datter Marens Bryllup.

28. Maj havde M. Chr. Wibe i Morsby Bryllup.

4. Juni ³⁾ havde M. Laurits [Pedersens] to Døtre Bryllup [i Nykjøbing].

En stor Pest grasserede i Danmark. Københavns Universitet blev opløst. Dr. Oluf Worm, Dr. Arnisæus, Kirsten Doctors, Dr. Linnemann, Præst ved S. Petri Kirke, døde.

Min Søn Jakob blev Baccalaur.

¹⁾ Mag. Christian Wibe var kort Tid forinden bleven Kapellan hos Hr. Hans Krog i Aastrup (Morsby Præstegaard), hvem han snart efter succederede som Sognepræst. (Jvfr. Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhist. I, 129 f.).

²⁾ Præst i Hunseby. I Hdskr. staar Prul (for Pral).

³⁾ Barfod har i Falsters Gejstlighed, I, 8: 4. Juli.

Min Søn Povl »bleff Islandtz Kiøbmand paa Husuig Haffn« : han blev siden, S. Hansdag, bortrevet af Pesten; begravet 27. Juni i Vor Frue Kirke. O jeg ulykkelige, som har mistet en saa from, brav og lydig Søn! O Herre modtag hans Sjæl i det himmelske Paradis!

1. Juli blev Hr. Jens Kock i Væggerløse begravet af Mag. Laurits Pedersen. Hr. Christen Jakobsen blev hans Eftermand.

»Schep Rug 6 ß. Schep Byg 10 ß.«

7. Juli begravedes Hr. Peder Stub i Iderstrup; hans Eftermand blev Hr. Niels Bredal.

Hr. Oluf Thøgersen [Skytte], Provst og Præst i Taaderup, døde. Ligeledes Hr. Hans Jørgensen [Arrebo], Kapellan i Nykjøbing.

Lave Broch blev Rektor i Nykjøbing Skole i Aug. 1654.

Hans Nichelsen [Lundt]. Borgmester i Kjøbenhavn. [døde 21. December].

1655, 12. Januar begravedes i Nykjøbing Mag. Laurits Pedersen, Provst i Sønder Herred. Hr. Christen Jakobsen holdt Ligtalen over Sach. 13,7: Sværd gjør dig rede, slaa Hyrden. Der var en smitsom Pestepidemi i Nykjøbing. Efter M. Laurits's Død opstod der en Strid. Borgmesteren kaldte nemlig Hr. Jessæus, men nogle Raadmænd vilde ikke gaa ind paa denne Præstekaldelse, men appellerede Sagen først til Biskoppen og [Henning] Valkendorf, siden til Kongen og Rigens Raad ¹⁾. Raadmændene tabte Sagen. Hr. Jessæus blev introduceret 8. Sønd. e. Trin. [5/8] af Provsten Hr. Hans Theophilisen.

»5 Rdl. giffuet til Told aff et Pund ²⁾ Lyneborgh Salt. Til Michaelis 8 Rdl. en Præst i Farsbylle (sic!) [³⁾]. En

1) Jvfr. Barfod, Falsters Gejstlighed, I, 9, Anm. 2. Hr. Jesse Jessen blev (ell. var) gift med Magdalene, Datter af den omtalte Borgmester Jakob Christensen.

2) Formodentlig 4 Tønder.

³⁾ Bd. 2, S. 537: »S. 529, Lin. 5 f. n. Farsbylle er rigtigt nok, det er Præstegaarden i Haarslev Sogn i Fyen.«

Tønde Sild kaastede 12 Tønder Rug got kiøbt., ½ Tønde Torsch kaastede 5 Tønder Rug och 2 Schepper apud Consulem Stubcopiensem et rusticum habitantem in Torchellstrup, Rasmus Poffuelsen.«

Ved S. Hansdags Tid tog Lave Broch. Rektor i Nykjøbing, Magistergraden i Sorø.

Mag. Christen Wibes Datter Elisabeth blev født. Jeg var Fadder ved hendes Daab.

1. Novbr. stod jeg [i Falkerslev] Fadder til Hr. Damsbergs Søn, Jakob ¹⁾).

Jakob Sadolin tog Attestats og Dimis. Min yngste Søn, Theophilus, kom i Sept. til velb. Ejler Holch.

1. Sønd. e. Trin. [17/6] Bryllup i Kirkeby mellem Jakob Zimmer og Hr. Gregers [Humbles] Datter Birgitte.

2. Sønd. e. Trin. [24/6] blev jeg valgt til Provst i Sønderherred af Biskop Dr. Laurits og de andre Herredspræster.

10. Sept. hyldedes Prins Christian i Odense. Jeg tilligemed Hr. Gregers og Hr. Damsberg vare udvalgte og afsendte for at aflægge Eden til ham. »In reditu kom vi till et lidet Land, heder Ome, huor vi for Storm motte bliffue 3 Dage, och kaastede min Reyse 12 Dlr., noch fortæret paa Ome 9 Mk., Fergeløn och Driche Penge 3 Mk.«

19. Sept. »M. Hans Jensøn [Viborg] [²⁾] i Stæge bleff begraffvet, Vir eruditus.«

16. Sønd. e. Trin. [30/9] »Sindett (!) Madtz Daatters Brølup i Kiøbenhaffn med Madtz Rasmussen.«

1. Novbr. »døbt H. Jørgen [Damsbergs] Barn Jacob, som Amen laa ihiell 14. Jan. 1656.«

28. Novbr. »Lisabeth Hans Daatter ³⁾ Fadder i Iderstrup.«

1) Notitsen gjentages i en anden Form nedenfor.

²⁾ [NB: fejl af Rørdam. Korrekt tilnavn er Jersin.]

³⁾ Hr. Hans Sadolins Datter. Hun var født o. 1632; men hendes Fødsel er ikke omtalt i Dagbogen. (Jvfr. Saml. t. Fyns Hist. og Topogr. IV, 179.)

»Præsteschatt 8 Rdl. till Michaelis. 17. Dcbr. mødte Præsterne om Rytter [och] Rytterhold i Nykiøben.«

1656, 3. Jan. »Bekom Ryter til Præstehestene, maatte udloffue Sadell, Pistoler, Bitzell, Grahatt, Kioell, Degen, Geheng, Støffle, Sporer.«

30. Jan. »døbt i Torkellstrup H. Niels [Muncks] Søn Poffuell.«

Min Datter Lisabeth blev trolovet med Captajn Georg Müller i Præstø. Deres Bryllup stod 1. Oktober.

4de Sønd. i Adv. [21/12] stod jeg Fadder i Iderstrup.

1657, 6. Jan. Blev Hr. Dines [Jensen Jersin] i Hunseby trolovet med Formandens Enke. Bryllupet stod Søndag Reminiscere. [22/2]

15. Jan. begravedes Frederik Rostorp, Borgmester i Nykjøbing.

23. Febr. »Modet staar i Ottense om de 4 Qvartaler Præsteschatt.«

22. April stod jeg Fadder til Mag. Christian Wibes Datter, Margrete.

Bededage over hele Danmark 29., 30. April og 1. Maj.

1. Sønd. e. Trin. sagde vore Præsteryttere Farvel.

29. Juli blev min Datter Abigael af Mag. Wibe trolovet med Hr. Hans [Hansen] i Taagerup. Bryllupet stod 16. Sept.

26. . . . blev Hr. Niels Muncks Søn, Rasmus, født.

27. . . . begravet Henrik Langemach, Prinsens Guldsmed.

»Die Passionis Christi [16/3?] introductus Claudius Heich in Schola Nycop.«

23. April begravedes Hr. Gregers Christensen Humble i Kirkeby.

»Dominica Exaudi forsaa de 7 Kaldtz Mænd aff Kirkebye [sig] uden Proubst, drogh bort i Tingsted Kirche och kallede Hans Aagesøn, Scholemester i Nachschou. 10. Junij till Landemode bleff det Kald vederdømt.«

2. Juli, Marie Besøgelsesdag, indsatte jeg Laurits Nielsen Roholte som Præst i Kirkeby. Han havde 4. Okt. Bryllup i Kirkeby med Karen Frederiksdatter.

29. Juli blev »lille Jørgen Møller«¹⁾ født.

5. Aug. »Puerperium Johannis Andreae in Stubkiøping.«

13. [Aug.] blev Kirkernes Regnskab hørt i Nykjøbing af velb. Jørgen Reedtz.

27. Aug. blev Kansler Christen Thomesen begravet i Kjøbenhavn.

»In Septembri Sveci Holsatiam et Cymbriam occupant, campiductore Andrea Bille nolente vim hostis repellere²⁾.«

»In Octobri forraade Anders Bille Frederichs Odde, uti dicunt.«

21. Novbr. døde Hr. Niels [Christensen] i Riserup, Frands Hammer, »portitor Wordenburgensis«, og Claus Bertelsen, Husfoged paa Nykjøbing Slot.

21. Decbr. begravedes Hr. Hans Smed i Hjortebjerg [Elmelunde paa Møen].

Døde den velforstandige Borgmester Jakob Christensen i Nykjøbing, en saare gudfrygtig og god Mand³⁾.

»Præsteschatt: 8 Rdl. till Michelsschatt, 8 Rdl. Huer till Jullschatt. 4 Qvartaler 12 Rdl. 4) En halff Rytter 23 Rdl. Qvægschatt 5 Dlr. 3 tomme Tønder 6 Mk. 4

1) Vistnok Hr. Hans Th. Sadolins Dattersøn.

2) Denne Anklage mod Marsk Anders Bille er endnu stærkere udtrykt i følgende Notits ved Aarets Slutning: »Per insidias Campiductoris, Nobilissimi Andreae Bille, Carolus Svetiæ Rex totam Holsatiam et Cimbriam occupat sine cæde et sanguine. Væ tibi Bille!«

3) Ifølge Nykjøbing Skolebog blev han begravet 1 Juni 1657. (Im. Barfod).

4) Af en Opsummering i Randen fremgaar det, at Meningen er: foruden den nævnte Michels- og Juleskat ydedes 12 Rdl. i hvert Kvartal.

och Formuffue udi mange 100 Aar, som Finden tog och pløndret fra Adell, Præster och rige Fougder och Bønder. Her findis iche tilbage neppelig en god Hest etc. Kiøbstæderne schadde intid, bleff iche udpløndrett.«

»Poffuel Hemmingssøn, Sogne-Fouget, døde den 5. Martij, der jeg kom hiemb fra Svanto Baneer i Naxschouff om den Brandschat. 440 Rdlr. aff Præsterne i Falster.«

Mag. Lave Povlsen, Rektor ved Nykjøbing Skole, døde 4. Marts 1658. Christian Jakobsen Ørn blev 30. April indsat af mig som Rektor i Nykjøbing.

19. Maj fratraadte Jakob Frandsen 3die Lektie i Nykjøbing og blev [siden] indsat som Rektor i Nakskov.

3. Juni døde Maren Jakobsdatter, min Kones Søster, i Kortzelidtze ¹⁾.

6. Aug. »Suecicus exercitus, simulans profectionem Vismar, in Selandiam clam irruptionem fecit.«

9. Aug. »milites Regis Daniæ fuga e Selandia in Falstriam se receperunt propter inopinatam hostium invasionem.«

20. Sept. gav enhver Præst 2 Rdl. i Skat.

24. Sept. skulde enhver Præsterytter møde fuldt udrustet. Uden stor Bekostning, mindst 60 Dlr., kunde en Soldat ikke udrustes.

8. Okt. gjorde Svenskerne et forvovent Angreb paa Amager, men Kjøbenhavnerne kastede tappert Fjenden tilbage.

13. Okt. havde Hr. Rasmus Scarvinus i Riserup Bryllup.

28. Okt. »Hollandi munitâ classe in auxilium Haffniensium advenerunt, ingenti et memorabili prælio navali inter munimentum Cronburg et insulam Hueen commisso, laudabilem obtinuerunt victoriam. Kiøbenhaffn fich Lufft, vaar tillforns belagt till Land och Vand.«

¹⁾ Hdskr. har: Hadtzelitze. [Kortselitze herregård i Sønder Alslev Sogn.]

19. Dcbr. »Maria stagnantia adeo penetrabili frigore constringebantur, ut peruia ac meabilia prope fuerunt: timebatur, crede, hostis in adjectis oris, Falstria et Lollandia; sed auxiliante Numine, regelatis et fluidis maribus, nihil tentabat hostis.«

1659. 1. Jan. fødte Maren [Hr. Jørgen Damsbergs] i Falkerslev en Datter, Birgitte.

24. Januar. »Sveci Monam insulam tentabant sed frustra.«

9. Febr. døde min Søster ¹⁾ Lisbeth, Alexanders Hustru, i Stubbekjøbing.

11. Febr. »Omnibus periculis exponitur Haunia, tormentis pyrabolicis et balistis mitere (!) vexatur; sed ita civitas obsessa hostem repulit, ut memorabilis habetur inter omnes urbes: strages enim hostium cæsorum supra 7000 facta dicitur, nec Svecus ultra Hauniam tentare ausus est.«

28. [Febr.] »Leveret aff det udloffvede Schatkorn 17 Tønder.«

22. Marts. »Oppugnata Langlandia.«

26. Apr. »Præses Regius Lindenau a Svecis captus abducitur, drog bort och viiste Fienden Vei til Falster. Nam seqvebatur.«

27. [Apr.] »Falstria et Lollandia oppugnantur, adjuvante et præsentate ipso Sveciæ Rege Carolo Gustavo occupatæ. NB. Christopher Lindenow præses Regius Falstriæ monstravit eis viam ved Vaalse Nache.«

28. Apr. »Fugati, sylvas et latebras ferarum occupavimus, omnia rabiosis Martis alumnis spoliantibus.«

29. [Apr.] »Idem cecinimus tripudium.« »Eodem die Monam Insulam iterum Sveci infestarunt, sed frustra.«

¹⁾ Vistnok Halvsøster, Datter af Præsten Hans Jensen Krog og Hr. Hans Sadolins Moder.

»Injunctum est a Svecico Tribuno eqvitem, ut quisque Pastor suum armaret eqvitem, aut exponeret 60 Rdl., sed indulta temporis mora, ternis vicibus exponebatur indicta pecuniarum summa.«

3. Aug. »Peder Hierte, vir nobilissimus et bello egregius, dominus de Hegedorp, Tummelberg et Haled in Vester Gymland in provincia Scar[a]bjerg, hospitio apud nos fructus cum aula et eqvis tribus septimanis, vir sane ut indolis ita virtutis maximus ¹⁾ amabat Deum, et nos singulari complectebatur amore.«

»6. Octbr. (sic!) alt det goeds vi haffde till Catharinæ Snebachs ²⁾, vort eget, M. Peders, H. Jørgens, H. Munchs och Maarsbye, bleff borttaget; huor vi kom, vaar det lige gott, ac nos miserrimi homines.«

10. Aug. begravede Hr. Damsberg M. Christian Wibes Datter, Anne Marie.

22. Aug. »Jussu et mandato Camerarii Regis Svetiæ, nomine Aasmund Rosemach, persolvi navclero Stralsundensi Arend 30 Dlr.«

5. Novbr. »Carolus Rex Sveciæ propter rumores de Fyonia profectus est e Falstria in Sielandiam, nam Cæsarei, Brandenburgici et Dani totam militiam Sveticam in Fyonia armata manu occupant.«

14. Novbr. »bleff de Svendsche slagen i Fyen och fich deris Betaling. 14 Regimenter slagne« ³⁾.

22. Novbr. »bleff vi gandsche udplyndrede, Vinduerne och alle Dørre och Schabe med Bindøxer sønderhugget, mit høyre Axelbeen sønderslaget, mine Præste-Klæder,

¹⁾ Hdskr. har: maximum.

²⁾ Katrine Rostrup var Enke efter den 1652 afdøde Raadmand Hans Snebach. (Im. Barfod).

³⁾ En utydelig Notits i Hdskr. synes at antyde, at Kong Carl derefter »kom igjen« til Falster.

Sabbells-Huer og alt det, vi haffde, borttaget. Væ ipsis! Jeg laa udi 8 Uger; det vaar de 4 Udplyndringer, offuer 3000 Dalers Formuffve.«

4. Decbr. »General von Essens gandsche Bagage, offuer 30 Heste, Scholemester, Børn och alle Folch laae her 5 Dage.«

20. Dcbr. »9 Tønder Byg till Planting Staldmester.«

1660. 1. Jan. [Fik jeg] »Gert till Salvarer.« »Præsterne under Ob. Leut. Buthlers.«

9. Jan. »kom her 2 Compagnier aff de Phalzgraffuische at ligge.«

11. Jan. »Major Fegh med 3 Compagnier.«

17. Marts. »Gert Salvare Penge 34 Rdlr. — 11 Rdlr. for en Rytter Hest.«

24. Marts. »Gert 1 Rdlr.« — 7. Apr. »Gert 1 Ducat.«

21. Apr. »affbetalt Baldtzar 2 Ddlr. Budtlers Corporal tog 1 Rdlr., 3 Schep Korn aff huer Præst om Ugen udi femb Uger.«

12. Maj. »Kom jeg under Ob. Jochum Kaaes, maatte betale ham fra 1. Maij, endog jeg gaff til Budtler; gaff ham for 18 Dage 54 Rdlr. 10 ß lybsch. Staalet et Nød fra oss, ihielslaget siden Qvæg och Faar etc. — For Junij Maanet gich vort Qvæg och Faar gandsche bort till Kaaes, alle vore Høns, Lagen, Senge, Klæder, Rug, Gryn, Byg, Penge og Formuffve.«

3. Juli schildte Gud os baade med Oberst Kaaes och Fruen.«

5. [Juli]. »Major Stuard ville hafft her Corteer igien, men welb. Jens Rotstein sette Pind derfore.«

6. Juli. »Captein Levtenant Drejer kom hid, med Gevald indquarterede 100 Ryttere med Bagasie ; med det (!) talte Gert och Baldtzar.«

21. Juli »kom de Svendsche aff Landet gandsche med den Hollandsche Flode och vore Schibe. En Part tog till

Sverrig. Gud giffve, de aldrig komme her mere. Pax, Pax, Pax.«

4. Aug. »min Daatter Lizabet kom i Affuellig, ville till Lybech med et Lybs Schib.«

9. Aug. »er Johanne Christina ¹⁾ fød paa Foemeren in signo Leonis paa nye«.

21. Aug. »Lensmanden welb. Christopher Lindenow och M. Knud i Nysted forhørte den Sag om Aastrup Kald; beholt Madtz Jørgensens Kaldtzbreff, saa Gud betale dem for den store Uræt, der schede, och underkiendte Kaldtzbreffuet.«

1. Sept. »stor Storm, Kiettinge Bye och Præstegaard Affbrentt.«

9. Sept. »Dominica 12 p. Trinitatis prædichet Hr. Michell Windinge først udi Aastrup effter welb. Christopher Lindenous Forschriffuelse.«

14. Novbr. »Rex Fridericus hyllet till Arffue Konge Haffniæ. Vi hensendte 2 Præster, H. Jørgen [Damsberg] og H. Lauritz i Kirchebye. Vi andre 6 gaff huer 4 Dlr., er 28 Dlr. till dem begge.«

28. Decbr. »mødte Proubsterne i Marieboe med de andre Stender, hans Welb. Olle Brochenhus lagde Præsterne paa Indqvartering baade i Falster och Laaland, som de iche haffde i de andre Lande.«

1661. 1. Jan., fødtes Oberstlieut. Müllers to Døtre, Birgitte og Margrete Elisabeth ²⁾).

5. Jan. »stor Storm, som Verden ville forgaae, alle Tagene bleff affbleste aff vore Huse, ja Kirche Kamene aff Kirchen. Træerne paa Schoffuen affbleste.«

1. Marts »udi Nykiøben vaare Falsters Præster for-

1) Datter af Hr. Hans Th. Sadolins ovennævnte Datter Lizabet. Denne og maaske ogsaa den foregaaende Notits burde sikkert have staaet under Aaret 1659.

2) Hr. Hans Th. Sadolins Datterbørn.

samlede och unterschreff och beseglede det Pergemendtz Breff, att Kongen och hans Effterkommere schulle verre rette Arffuing till Danmarchis Rige etc. Miserere nostri Domine.«

9. April begravedes Lisbeth Sadolin [Oberstlieutenant Georg Müllers Hustru] i Nyborg. Hun efterlod 4 Børn.

16. Aug. »bleff Ager och Eng aff Commissarier beschreffuen. Christian Grubbe, Peder Mortensen i Naxschou och Hillebrand i Saxkiøben med Proubsterne vaare Comissarii, och taxerede Jordegodtzet i Kiøbstederne 30. Augusti. NB. udi Stubkiøben bleff tagen 16 Mænd paa de 8. som først haffde taxeret, men de fuldtis allesteds ad. Peder Bremer vaar Hoffuedmand for de 16 Mænd.«

22. Aug. »fuldtes jeg med Commissarierne, welb. Philip Bastrup, Peder Hanssen i Naxschou Borgemester, Jørgen Lauritzen, Hans Jenssøn, ombkring udi Synder-herrett och beschreff Bøndernis Jord. Magistratus nullam subditorum misericordiam habet. Misereatur nostri Deus altissimus. De Suendsche vaare goede, at huo som inted haffde, de gaff inted: men siden Krigen bleff det verre i Danmarch, at der maatte inted øde verre, men fattige, som selff haffde inted, maatte giffue derfor och siden 4 Qvartaler 24 ß aff huer Scheppe Korn, Magazin Schat, Oxeschat, Rytterschat, Soldatschat i Fredtz Thid, huer Maaned til Klæde og Gevær. O! Gud bedre for Fred, vi fich.«

1662. 2. Febr. »Nuptiæ Hilarii Heine et Annæ Sadolinæ¹⁾. NB. dend Tiid saa till Aars at giøre Brøllup! «

11. Febr. skal der holdes Takkefest hvert Aar.

27. Juni døbtes Lisbeth, Datter af Hr. Michel [Vinding] i Maarsby.

¹⁾ Formodes at være en Datter af M. Jørgen Sadolin i Stokkemark. (Im. Barfod).

30. Juni. »Calente udi Weggerløse. ac permissu clarissimi Dni Episcopi pastores ad prandium invitati; qvidam Pastores non conveniunt nobiscum.«

1. Aug. kom Kong Frederik med Hoffet og Følge til Nykjøbing, ligeledes Prinsen af Sachsen. »Dux ¹⁾ Saxoniae Johannes Georgius, qvi cum filia Regis Anna Sophia matrimonium cupit inire, etiam Nycopiae cum comitatu suo adfuit.«

12. Nobr. »Baptizatus filius Hilarii Heine Johannes Hilarius Heine.«

1663. 9. Jan. begravet Hr. Hans Steffensen i N. Alslev.

9. Marts. »Claus Pedersøn reist til Kiøbenhaffn.«

21. Apr. havde Hr. Simon Spend Bryllup.

19. [Maj?] blev Adelsmanden Abraham v. Platen begravet i Nykjøbing Kl. 11 om Aftenen.

»Varii rumores de Mag. Severino Korndorp, Fiscali Regis: sed exitus nobis adhuc incognitus.«

I August blev Korfits Ulfelds Forræderi mod Kongen og hele det kongelige Hus aabenbaret, og der blev holdt offentlig Taksigelse, at den naadige Gud havde ladet en saa skammelig Misgjerning komme for Lyset.

I August vendte vor naadigste Arveprins, Christian V, lykkelig og vel hjem fra sin Rejse i fremmede Lande, hvorfor der blev holdt offentlig Taksigelse.

6. Sept. »Den unge Churfyrste af Saxon cum matre sua; item Dux Wirtzenbergensis per Holsatiam, Cymbriam ac Fioniam venerunt Hafniam magno cum comitatu.«

10. Sept. blev vor Biskop, Dr. Laurits Jakobsen, begravet i Odense.

11. Septbr. blev Hr. Michel Vindings Søn, Hans, døbt af Hr. Jørgen Damsberg.

¹⁾ Denne Notits staar uden Datum adskilt fra den forrige; men angaar dog aabenbart det samme Møde.

»Commissarierne Christopher Stensøn, H. Jacob [Clausen] i Erringløff, Marquor Samuel paa Renteriet, Christen Darup udtager andet Godtz for alt det, Kongl. Maitt har tillfellis med Præsterne, Kircherne och Closteret.«

29. Sept. »En Tønde Most kand kiøbis foruden Træet for 3 Mk. om Michaelis.« Ved samme Tid blev Herregaarden Bønnidsgaard, der var ødelagt af Svenskerne, igjen istandsat efter kgl. Befaling.

21. Novbr. »maximo partus dolore expiravit Marina Sadolina in Falqvorsløff circa horam 11 seqventem, relictis post se tribus pueris, uno filio Pavlo, et duabus filiis, Margaritta et Birgitta. Sepulta 30. Novbr. a Dno Michaele Vindingio. Textus fuit 37 caput Esaiaë: Hæc est dies angustiaë, filios venisse ad partum et nulla vis et virtus pariendi ¹⁾.«

4. Decbr. »sepulta soror mea Marina Crogiana ²⁾, uxor Petri Bremmeri senatoris Stubcopiensis.«

4. Novbr. blev velb. Christoffer Urne, Danmarks Riges Kansler og Ridder, begravet i Nykjøbing af Mag. Niels Bang, Superintendent i Fyns Stift, der i dette Aar var bleven Biskop.

5. Novbr. visiterede Biskoppen Nykjøbing Skole. Mag. Christian Jakobsen Ørn holdt en smuk (bene ornatam) Tale i Skolen om den forrige Biskops Død og dennes Komme.

8. Novbr. H. Lauritzes Sag paaførde alle de ³⁾ stor Tort. Hand bleff priveret Kaldet till videre. M. Hendrich i Vesterborg ⁴⁾ bleff dømt till 200 Rdlr. Mult, fordi hand slogs i Kirchen med Hr. Lauritz huer Dagh. Hr. Gregers i Brandersløff bleff dømt till at giffue 100 Rdlr.

¹⁾ Jvfr. Saml. t. Fyns Hist. og Topogr. IV. 179.

²⁾ D. e. Halvsøster.

³⁾ Aabent Rum i Hdskr.

⁴⁾ Hdskr. har urigtig: Vestenschoff.

till Brandersløff ¹⁾ Kirche, fordi hand uden Seddel troloffuede Peder Hanssen och Willum Kremers Kone, som haffde hieme i Naxschow; dem troloffuet hand i sit Sogn sine venia.«

1664. 16. Jan. Mag. Christian Ørn, der var kaldet til Rektor i Sorø Skole, frasagde sig Rektorembedet i Nykjøbing. Han var en brav Mand og meget flittig i sit Embede. 23. Jan. indsatte jeg i en talrig Forsamling hans Efterfølger, Johan Stenstrup (Stendorphius), i Skolen.

29. Jan. begravedes Peder Bremmer, Raadmand i Stubbekjøbing, »vir optimus, sed mala convenientia erat inter ipsum et uxorem; sed crux ista non fuit perpetua; poenituit eum postea.«

»14 Dage for sancte Hans Dag bleff Mallene Cathrine Heine fød i Nykiøben.«

»Conventus Legatorum omnium procerum in tota Europa Hafniæ in Novembri. Det Deus felicem exitum!«

»Annæ Sophiæ anden Frøchen-Styr udgiffuet till Fastelaun 1665, ego 8 Rdlr. contribui; thi vi Præster her udi Synderherret gaff baade aff voris Tiende och Almueskorn, men de udi N. Herret gaff kuns aff deris bare Tiende.«

1665. 11. Jan., havde Hr. Niels Rasmussen i Gloslunde Bryllup med sin Formands Datter.

18. Jan. »tabte Baldtzar den Sag, hand haffde steffnet mig fore for welb. Styge Høeg Landtzdommer.«

1. Marts drog Jakob Sadolin til Kjøbenhavn og blev der i 15 Uger, men maatte vende hjem med uforrettet Sag »propter Secretarii malitiam.«

7. Juni »Landemode, leveret Rentepenge aff Præstegaardene, 6 Rdlr. aff huer, paa H. Baldtzar nær.«

11. Juni, 3die Sønd. e. Trin., »døbte jegh H. Hansis Daatter i Høiebye ²⁾«.«

¹⁾ Der er foretaget Rettelse ved dette Navn.

²⁾ D. e. Taagerup, i hvilket Sogn Højbygaard ligger. Præsten i Taagerup var gift med Hr. Hans Sadolins Datter.

»In Junio kom breff om Annæ Sophiæ PrincessindeSteur. Horbeløff gaff 10 Rdlr. huer Qvartal 3: 40 Rdlr.«

»Magdalena Cathrina Heine nata om St. Hansdagh ¹⁾.«

13. Juni. »Lauritz Jenssens Regnschab forhørt, bekom 228 Rdlr. och dermed reiste aff Closterett.«

15. Juni. »Oberst Levtenant Georgh Møller med sin Frue ²⁾ kom och bort hendte Johanne Christina; de andre 2 Thuillinger bleff her hos os.«

1. Aug. »angaar Bøndernis Qvartal med Penge aff huer Tønde Korn och Frøchenstyr, beløffuer aff Kyllinge øde Gaarden her i Horbeløff och Peder Madtzens øde Jord i Sersløff med Schat aff Møllen huer Qvartal 7 Dlr., er 28 Dlr. om Aarett.«

30. Aug. »med Hans Hanssøn Amptz Forvalter, effter Bispens M. Niels Bangs Befaling, døpte M. Knud Lærche den Sag imellem M. Lauritz i Naxschou och Peder Hanssøn ibid. till Hans Kongl. Maitt, effterdi M. Lauritz gich fra Løffte, 100 Sldlr. till fattige Præste Encher i Laaland, som hand for en siddendis Ret udloffuede, och haffde giort ham største Despect med sit Barn at døbe och Brøllup ³⁾. Eodem die bleff M. Lauritz advaret med den Sag, som hand haffde med H. Hans Korsbiergh, de selff gjorde Bisp aff sig och affsette ham jaa (!) siden igien hand kom fra Kiøbenhaffn, hvormed hand ikke gjorde Bispem ringe Despect. Item, at hand schulle abstinere med saadant forargelige Ord om det Dieffuells Mennische at schulle bliffue borte, naar hand bleff inviteret at gaa for Lig etc. och mere, hand, effter Vidnesbyrdene, paa Prædichestolen publice udraabte. Der udi schede effter Ordinantzen Admonition ; vi andre Præpositi vaare Assessores.«

1) Mulig samme Notits, som allerede findes under 1664.

2) Han var da bleven gift paany, da hans første Kones (Hans Sadolins Datters) Død omtales ovenfor u. 9. Apr. 1661.

3) Synes ufuldendt.

»Bellum Britanicum et Hollandicum non sine magno commerciorum damno incoeptum est.«

»Eodem die [30. Aug.] kom den onde Tidende om det Saltkiøb ¹⁾ och store Schatt deraff , saa de 3, Admiral Adler, Peder ²⁾ Trelund, en Engells[mand], som haffde forpagtet det och loffuede at forschaffe Salt, och gjorde det iche, der bleff bandet och læst mangen ond Bøn offuer, om den Retfærdiges Bøn kand ellers bide paa och formaa noget etc. De qva re nullus dubitet.«

»Salt ³⁾ Schatten gaar offuer den anden Schatt.«

»H: Hans i Kerebye ⁴⁾ vant sin Sag for Herredag om sin Schouffslod. Gud straffe de Præstehadere.«

»3die Jule Dag begiærede Her Niels Munch sit Schudtzmaal aff Sogne Folchet, thi hand lod sig kalde till Capellan i Helsingør, ja till nederste Capellan, sine meo consilio. Cujus facti sine omni dubio ipsum poenitebit. Utinam in hac re propheta non verus essem. Deus misereatur uxoris et 8 liberorum ejus.«

»Cometes quidam ante festum Nativitatis Christi cavda longa in orientem apparuit. Suandtzen vaar som Røg med Gnister.«

1666. »Mester Canutus Lerche begraaffuet den 12. Martii aff Hr. Jacob [Clausen] i Erinløff.«

14. Marts. »Hr. Ampts Forvalter gjorde Cort Mejers och Ellen Pedersdaatters Brølup.«

»Bellum magnum exarsit inter Britanos et Hollandos non sine multorum incommodo for Salt, Klæde, Urter,

¹⁾ Hdskr. har: salt Kiøbt.

²⁾ Skal være: Jonas (se O. Nielsen, Kbhvns Hist. og Beskrivelse, V, 127).

³⁾ Hdskr. har: Galt.

⁴⁾ Det maa være Hr. Hans Sadolins Svigersøn, Hr. Hans Hansen i Taagerup, der menes. Kerebye er da mulig en Fejlskrift for Høiebye (jvfr. u. 11. Juni 1665).

Fisch och Sild. Udi Flig [Vlie i Holland] bleff 140 Schibe opbrendt, deriblant 2 Orloffschibe, 8 Svendsche, 2 Dansche.« »Till Lunden i Engeland bleff 16000 Gaarde opbrendte. Och siden falt Modet paa de Engelsche.«

»In Junio bleff M. Lauritz i Naxschou dømbt fra sit Kald for den Trætte, hand haffde med H: Hans Korsbergh och Peder Hanssøn; hand ville iche adtlyde os och lade Sagen forlige. Opbrød den siden, der den vaar forligtt, ville iche adlyde Bispen eller Collegii Assessoribus.«

Hr. Hans Rostrup, Medtjener i Nykjøbing, blev M. Laurits's Eftermand i Nakskov. Vessel [Barthling] blev Medtjener i Nykjøbing.

31. Juli havde jeg Audiens hos Kgl. Majestæt paa Bøned for at faa min Søn Jakob til Medtjener. Den højeste Gud velsigne Kongen for hans gode Svar. Fire Gange gik han ud til os og talte med os. O Regem optimum et benevolum.

»Suecus circumdeditus. Bremen belagt. Graff Duna och Aschenbergh nedlagde udi Udfald aff Byen. Sed vix credo. De tør vell staa op igien.«

»Præsterne gaff huer for en Rytterhest och Montering 30 Rdlr. For 4 Qvartaler Princessinde Steur 30 Rdlr. Rentepenge for Præstegaardtz Kiøb 6 Rdlr. [I alt] 66 Rdlr.«

»H: Johannes Georgius, den unge Churprindtz aff Saxen, aff M: Bremmero vied ved Frøchen Anna Sophia paa Rosenborgh i Kiøbenhaffn; stor Bekaastning med mange Folch och stor Tractamente indtill den 8. Decbr. [da de] gich herfra till Rostoch ¹⁾.«

1) Længere nede findes følgende Notits: »In Novembri et Decembri bleff her holdt et Kongl. Hoff med Churprintzens gandsche Hoff och vort eget Kongl. Hoff och Princens Hoff. Der mentis, fordi Tiden løb saa langt bort i Vinteren, det schede, fordi de Klæder och Liberi och Bekaastning, som kom fra Francherig,

»In Novembri Maartens Afften Kieseren med de Tydsche Førster besøger Svecum i Bremen«.

»Oberste Schach med Kongens Rytteri till Pinnenbergh. Gud giffue, vi icke komme mit udi.«

»Her talis om Feide breff fra Engeland. Gud hielpe os.«

»Schatt Erter $\frac{1}{2}$ Scheppe aff huer Tønde. Dedi 5 Schepper aff øde Jorder. 4 Qvartaler for øde Jorder — 24 Dlr.«

1667. »De Engellsche raader nu selff med Brand och Udplyndring udi Norge; et aff Kongens Schibe tages aff de Engellsche in Aprili.«

»Siæle Hundene i Stranden løb om Vinteren oppaa Isen och bleff dreffuet till Landtz i Snese-Tall paa Gietzør ved Hessnes. NB. en gich ved Maglebrende.«

Hr. Eskil Rasmussen Rosenqvist havde Bryllup i Nykjøbing d. 10. April »udi Klosteret« med Else Harlitz. Gud give sin Velsignelse dertil.

8. Maj kom Kongen med sit kgl. Følge til Nykjøbing og drog igjen bort d. 13. Maj.

»14. Junij venit Serenissima Principissa Charlotte Amalia Nycopiam. Archiepiscopus Doctor Johannes Svaningius votum nuptiale cum benedictione nuptiali recitavit. Johannes Corbitz antea loco Serenissimi Principis in Hassia Cassel vinculo conjugii constrictus est. Benedicat Deus conjugio in gloriam Dei et regni ædificationem.«

Peder Mortensen. Borgmester i Nakskov, døde i Kjøbenhavn »in comitiis«. Han blev paa et Skib ført hjem.

11. Aug. skete Taksigelse for Freden mellem Kongen af England og Hollænderne med deres forbundne.

28. Okt. Christianus Albrecht, Dux Holsatiæ, ambivit

et in uxorem tandem duxit Principissam Fridericam Amaliam, hæredem Daniae et Norvegiae.«

Peder Jørgensen Damsberg blev Hører i Nykjøbing Skole.

4. Sønd. i Advent [22/12] døbte Jakob Sadolin, Kapellan i Horbelev, i Aastrup Kirke Hr. Michel Vindings Datter, Sidsel Margrete.

1668. »Fridericæ Amaliæ Princessinde Steurs første Qvartal angaar H: Tre Konger. Horbeløff 10 Rdl. 6 β. Er [i alt] 40 Rdlr.«

26. Sept. Døde Hr. Jesper i Stubbekjøbing, begr. 8. Okt. af Hr. Hans Rostorph. Jakob Lauritsen blev Sognepræst igjen. Hr. Rasmus i Riserup Vice-Præpositus.

I Sept. »bleff H: Eschell Rosenqvist Præst udi Vesterborgh. Peder Jørgen[sen] Damsberg Cappelan igjen udi Thorebye ¹⁾.«

22. Maj døde Hr. Jakob Clausen i Erindlev. I Præsteembedet efterfulgte Hr. Jakob Prip og i Provsteembedet Hr. Knud [Christensen Bruun] i Rødby.

I Okt. »kom Oberst Georg Walter till Kiøbenhaffn och bleff sat udi det blaa Torn.«

16. Dcbr. »begroff jeg H: Madtz udi Schelbye. Textus Sap. 3.«

1669. 7. Febr. »Dom. Sept. bleff H: Jens Lauritzen ²⁾ introduceret aff H: Christiern Jacobsen i Weggerløse. 11. Febr. sang [han] sin første Messe.«

22. Febr. »lod registrere H: Jørgens Boed i Falqvorsløff. Uxor mortua 1663, 21. Novbr. [for] 5 Aar 3 Maaneder [siden]. Ville iche schiffte udi 6 Aar. Godtzet vaar opslit, det beste borte.«

I Juli døde Mag. Bertram i Østofte; ham efterfulgte

¹⁾ Hdskr. har: Tierebye.

²⁾ Jens Lauritsen Brun i Skjelby.

Michel Wibe. (Denne døde i Maj 1670 og efterfulgtes af Valentin Carstensen.)

8. Søn. e. Trin. prædikede jeg i Nykjøbing. »et recitavi literas Regias de decimis Pastori loci dandis.«

1670. Onsdag 9. Febr. døde Kong Frederik III. 22. Febr. fik vi Bud om Ringen. 3. Maj blev han begravet. Texten til Ligprædiken over hele Riget: Act. 13.36.

12. Juni. »Præsteret Juramentum [til] Commissarierne Erich Krag och Hendrig Scheel paa C. 5.s vegne udi Nykiøben paa Raadhuset.«

27. Juni. »Carolus Ludovicus Palsgraff til Rein. Schattmester S. R. Imperii, schall haffue Wilhelmiam Ernestinam. Princessinde Steur 4 Qvartaler 40 Rdlr., till Confirmations breff 7 Rdlr., till Rente Penge 6 Rdlr., for øde Gaarde 4 Qvartaler 16 Rdlr. foruden Erteschat, Studieschat. Deus misereatur nostri. — Turca impius dicitur, qvia tertiam partem bonorum qvovis anno exigit; qvi nomen a Christo habent, omnia subditorum qvater in anno deglubunt ad proprium fastum.«

19. Apr. blev i M. Johan Stenstrups Sted Just Valentinsen indsat som Rektor i Nykjøbing Skole, og samme Dag blev Knud Mogensen [Hosum] Hører ved Skolen.

Hr. Jakob Sadolin blev ved Michelsdagstid angreben af en hectisk Feber, der varede Aaret ud og længere.

1671. Døde i Laaland Johanne, M. Augustinus [Scandorphs] Hustru i Flintinge, ligeledes Hr. Jørgen [Knudsen Ellegaards] Hustru i Døllefelde. M. Claus [Jensen Varbjerg] i Radsted døde og efterfulgtes af Hr. Laurits Hansen, hvis Efterfølger i [Nykjøbing] Skole blev Johannes Christoffersen Bistrup, som 3. Maj blev indsat i Embedet af Rektoren Hr. Just.

1. Sønd. e. Trin. blev Hans Sadolin »opnævnt udi Taagerup«: han døde i sin Barndom.

Ved Juletid blev Hr. Michel Vinding syg.

1672. 14. Febr. døde Hr. Christen Jakobsen i Veggerløse, begravet af mig 26. Febr. Hr. Niels Eriksen blev hans Efterfølger.

20. Marts døde Hr. Michel Vinding i Maarsby, begravet 28. Marts af Hr. Jakob Sadolin. Hans Efterfølger blev Hr. Laurits Jakobsen Møllengrath, der blev indsat Christi Himmelfartsdag.

»In Dania servi et ancillæ census dederunt, Drengen 3 Mk., Pigen 2 Mk., Paterfamilias pro qualibet persona familiæ 8 Mk. Deus misereatur nostri.«

»Inter Angliæ Regem et Daniæ pacis articuli conscripti paa 5 Arch Papiir, sed statim fracti.«

1673. »Subditi in Dania magno censu gravantur, et ecclesiastici pro qualibet persona in sua familia dabunt 2 Rdlr. tam pro pueris 12 annorum quam servis. Mea pars 26 Dlr. foruden 4 Qvartaler aff de 2 øde Jorder — 24 Dlr. Giffuet til Rytter [och] Magazin schatt 15 Schep Korn, Soldaten til Klæder.«

5. Juni døde Hr. Balthazar i Karleby. Han efterlod Enke og 10 Børn. Begravet 9. Juni af Hr. Jakob Sadolin.

»Møget Regn in Octobri, som forhindrede Rugsaaen, saa det vill bliffue dyr Tid paa Rug.«

5. Decbr. Fadder till Niels Madtzen Damsberg i Falqvorsløff.

1674. 15. Januar »gich Dom emellom Obrist Levtenant Møller och mig, at vi schulde gjøre Regnskab.« »Vinteren med stor Frost begyndte den 15. Jan, holt ved til« — — ¹⁾).

¹⁾ Dagbogen minder om tre tidligere strenge Frostvintre, nemlig 1546, da man paa Isen kunde gaa fra Falster til Tydskland; 1658, da Svenskerne gik over Belterne, og 1670, da Laurits Madsen i Stubbekjøbing agede med en Hest og en Kjelke fra Rostok til Gjeddesby.

12. Febr. »bleff Johanne Jørgens Daater ¹⁾ i Ringsted begraaffuen.«

I Marts. »Præster døde: Her Christen udi Uttersløff, Mester Lauritz udi Naxschou, Her Magnus i Majebølle, Her Rasmus udi Riserup.«

»Mange Bønder maa forlade deris Gaarde, fordi de kand iche affsted komme Qvartal och anden Magazin och Rytter schatt [til] Soldat; har inted at æde eller at saae, bliffuer derfor sat i Taarnet i denne kaalde Vinter. Gud hielpe alle bedrøffuede och hielpeløse.«

(Her ende Hr. Hans Theophilisen Sadolins Optegnelser; Resten er tilføjet af hans Søn og Efterfølger, Hr. Jakob Sadolin).

»Min gode salig Fader H: Hans Theophili døde den 9. Maj 1674, bleff syg den 3. April 1 Eftermiddag, laa saa hen till 9. Maj; fich sin Sygdom med Hoffuetvæ, bleff siden magtisløs och affmegtig, kunde huerken selff staa aff eller gaae i Seng. Døde saa taalmodelig fra denne onde Verden i et glad Haab till vor Herres Jesu Christi Naade och Fortieneste. Gud giffue hannem en glædelig Opstandelse! Pastor Ecclesiæ Horbelevensis 54 Aar et interea Præpositus viginti fere annos.«

1675. »Ny och store Schatter, siden Jeg uværdig er bleffuen Præst i Horbelev Sogn. Præstegaardtzt Rente betalt 9 Dlr. 27 Apr.

D. 13. Junii Familie Schat betalt 18 Mk. D. 21. Junii Attoleri Hest betalt. For Julij Termin Kopschat 5 Dlr.. D. 20. Decbr. Familie Schat 8 Dlr. 3 Mk. For den øde Kyllingeiord betalt till Amptmand rigtig hver Maaned.«

1676 »bleff paalagt Præsterne Schattekorn, bleff ytt

¹⁾ Vistnok en Datter af M. Jørgen Sadolin i Stokkemark. (Im. Barfod.)

Rug 3 Tdr., Biug 3 Tdr., Haure 4 Tdr. den 21. Martij til Slottet.«

»Krigsteur paalagt, betalt 1 Termin 10 Rdl. 1 M 8 ß d. 19. April.«

»Præstegaardtz Rente 9 Dlr. betalt d. 24. April.«

»Betalt for Attoleri Hest 25 Rdlr. och Kudsch.«

»Sogneschatt betalt 20 Rdlr.«

1677. »Kopschat betalt d. 5. Julij 5 Dlr. Krigsteur 15 Rdlr. betalt d. 14. April 1678. For Ildsted og Quegschat 13 Dlr. Præstegaardtz Rente betalt 9 Dlr. Consumption og Familieschatt.«

1678, d. 14. Jan. »udschicket Folche och Familie schat 7 Dlr.«

»Præstegaardtz Rente d. 11. Junij 9 Dlr.«

»En Styckhest betalt med H: Peder Dam pro qvota 12 Dlr. H: Peders Reise til Naxschov 2 Dlr.«

»Folcheschatt in Junio betalt.«

»En villig Forstreckning 15 Rdlr. d. 1. Aug. betalt.«

»Krigsteur 7 Rdlr. 12 ß d. 2. Sept. Kop- og Quegschat 19 Rdlr. for¹⁾ 3 Rdlr. 4 Mk. 5 ß. Krigsteur 11 Dlr. 1Mk. Familie schatt betalt 8 Mk.«

1680 »blef udgifuet i Frøken Steur till den Princesse, der kom till Suerige, af Landgille, medreignet og ødde [Jorder]. 60 Tdr. — 30 Rdlr. Om 7 Aar efter kommer D: Thomas Kingo, Bispen, og slaar Mangell i sit Regnschab og legger ti Rixdaler paa till.«

1687. »Kopschat af Folck og Queg, huer Person 1 Dlr., huer Hest 1 Dlr., 1 Ko 3 Mk.«

»Summa rerum vicissitudo, abrogato libro ordinationis, Ordinantzen, immunitate et libertate pastores privantur, et bonam partem vivendi facultatis in Lollandia et Falstria amittunt²⁾. Horbeløf miste 28 Tdr. Allmiskorn,

¹⁾ Aabent Rum i Hdskr.

²⁾ Jvfr. Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 445 ff. [= Efterretninger fra Laaland]

130 Brød og 30 Oste. Sylva antiqvitus donata interdicitur. [Af] Præstegaardtz aufling og jord blef betalt 15 Rdlr.; gich aldrig schat af før.«

1688. »Kopschat huer Person 1 Slet Dlr. Hustruerne 3 Rdlr. Ildsted 1 Dlr. — 11 Dlr. 2 Mk. Strax derpaa Defensions Styr 10 Rdlr.«

»Nyt, Nyt, Corselidze By afbrydes. Marken indelukkes, og ¹⁾ indelukkes. Græsgang betages fattige Folck. Møllerne er angifuen at gifue Landgille og Qvartaler.

»Bønnetz gaard afbrydes, der det [netop] var bygget. Taget og allt Schillerom afbryt igien og ligger.«

»Skudaar. Rugen blef till blaa Urter. Biscopen D: Thomas Kingo slaaer Mangel i den udgifne Princessinne Steur, vaar udgifuet 45 Dlr., nu derpaa efter anslagen ²⁾ Mangel 15 Dlr.«

»Nyt, Nyt, nu anslaaes Præsternis Jord og Auling till den grumme Afgift 1 Rdlr. [af] 1 Td., og er Horbeløf ansat for 15 Tdr., der 15 Rdlr. at betalle under Exeqvution till d. 31. Jan. 1689.«

Hertil kan endnu føjes følgende Brev fra Provsten i Sønder Herred paa Falster, Hr. Jakob Hansen Sadolin, til Biskop Th. Kingo.

Felix anni recens ineuntis auspiciis, cum ætatis propagatione pariter in multos annos.

Nobilissime et maxime Venerande Dne Episcopo, Pater et Fautor magne, summa pietate colende. Her fremsendes Op-

¹⁾ Aabent Rum i Hdskr. Maaske skulde der have staaet: Skovene.

²⁾ Hdskr. har: afslagen.

tegnelse paa de Døde og Fødde, saaledis ved SoegnePræsterne her i S. Herret indgifuen, som er allerede med den anden Poest i Decembr. till Kongl. Politie-Mester hensent, huor om ieg lood et bref omgaa til Sogne-Præsterne tillforn. at de deres Optegnelse betimmelig wille till bestemte Poestdag fremsende. Men som M. Gregers Zimmer ¹⁾ blef ude og icke fremkom med sin Opschrift, kunde ieg icke vide, af huad Aarsag, som det omgaaende bref waar med degnen till hannem med udschrift ocsaa hen stillet. Fremsende ieg de andre, som waar i beredtschab, med Posten, och siden wed et andet sært bud schref M. Gregers till, hui hand icke till bestemt Post schicket lige saa well som de andre og fremsendte sin Fortegnelse. Excuserer hand sig, hand icke herom hafde faaet det omgaaende bref, og setter Schylden hen paa Degnenis forsømmelse. Maatte wed en anden Post schicke M. Gregersis á part till Wellb. Politimester. M. Gregers Zimmer gifuer och for, som brefuene blifuer altid mesten hoos hannem hindret og beliggende, at ²⁾ hannem icke maa en Discipell af scholen bewillges, som enten de ankomne brefue wed Posten eller de andre omgaaende brefue till det allerneste Sogn Systofte eller Kirckeby der till Degnene kunde frembære, huilcket waar billigt, eftersom schole-disciplerne niuder korn og pens af samme Sogne.

Hr. Bent Grimmeton, Sogne-Præsten i Morsby, blef angreben af et sting i Siden, og holtt sig noget till som Hoste og Kulldot, lige som uvulæ Drøbelens till-falld. Sygdommen tog ofuerhaand, saa at hand maatte bakke og døde d. 30. Xbr., laa kun saa faa Dage; siuntes, som ieg kunde dømme, en plackfeber ³⁾. Nu fallder vores ydmygelig begiæring her af Herredet till vores høyærwærdige Fader og Biscop, hand will være os behiellpe[lig], at samme Aastruppe kalld icke schulle for længe være leddig. Det er wit begrebed med de byer, der

1) Sognepræst i Nykjøbing og Systofte.

2) D. e. om.

3) Formodentlig hvad ellers kaldes Fleckfeber. Om Hr. Bent Grimmeton se Im. Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie I, 137-8.

ligger till, for Umag og Sognebud Nattetide, og Herredet widt spred at ud till Giessør, besuerligt for Sogne-Præsterne. Wor Herre beware Oss for H. Peder Dam ¹⁾, som nogle af hans wellyndere tall om og gierne saae. Gud ramme sit N. [p: Navns] ære. Hr. Bent siutes noget for sig self, lefde meget schickelig, studerede flittig og hafde nu ²⁾ good yndest. — Wale Nobilissime Dne Episcopo et domus et Ecclesiæ Dei bono diutissime vive.

Horbeløff, d. 31. 10br. 1693. Nobilitat. et Excellentia
Tuæ amantissimus
Jacob. Joh. Sadolin

Udskrift: Wellædle och Wellb. Doctor Thomas Kingo, Superintendent offuer Fyens Stift, min Høyærværdig Hr. Biscop, dette beredtwilligst.

Oddensee Bisppegaard

Franco Kiøbenhaffn

Orig. i Fyns Bispearkiv, Stiftets alm. Breve 208 a. Vedlagt findes en Optegnelse om Tallet paa Fødsler og Dødsfald i Sønder Herred paa Falster i Tiden fra 1ste Adv. Søndag 1692 til samme Tid 1693.

¹⁾ Havde tidligere været Sognepræst i Aastrup, men var bleven afsat, se Im. Barfod a. Skr. I, 133—7. Han kaldes der Damb. I en Indberetning i Fyns Bispearkiv skriver han sig dog selv, ligesom her: Dam.

²⁾ Mulig skal der læses: en.